

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL PUBLIKACIJOJE „PSICHOLOGĖ PAMOKĖ STILISTĘ: „VAIKO POREIKIŲ NEVALIA PAMINTI“ (WWW.LRYTAS.LT, 2015-07-22) PASKELBTOS INFORMACIJOS

2015 m. gruodžio 3 d. Nr. (SK-133) SPR-124

Vilnius

Š. m. liepos 31 d. Žurnalistų etikos inspektorius tarnyba gavo Agnės Volkienės (toliau – Pareiškėja) skundą dėl publikacijoje „Psichologė pamokė stilistę: „Vaiko poreikių nevalia paminti“ (www.lrytas.lt, 2015-07-22) paskelbtos informacijos. Pareiškėja teigia, kad šioje publikacijoje buvo paskleisti Visuomenės informavimo įstatymo nuostatas pažeidžiantys teiginiai: „Savaitgalį į kiną su vyru Mantu Volkumi išėjusi garsioji stilistė savo poelgiu parodė <...>, jog motinos bei tėvo pareigos gali šiek tiek palaukti“, „Vilnietė psichologė-psichoterapeutė Žydrė Arlauskaitė tvirtino, kad porai pabūti tikrai dviese yra naudinga, jeigu kūdikį auginanti motina su vaiku praleidžia labai daug laiko ir pavargsta. Tačiau A. Jagelavičiūtė – ne iš tokių“, „Agnė nėra pervargusi nuo motinystės rūpesčių. Oėjimas į kiną tebuvo jos, o ne vaiko poreikio patenkinimas. O vaikas visgi turėtų būti svarbiau net ir už puikiausią kino juostą!“, „Argi vaikas turi augti sau, o motina gyventi sau? Toks įspūdis susidaro ir iš A. Jagelavičiūtės lakstymų po kino teatrus, vakarėlius, televizijos laidas“, „<...> o kur vaikas, kurį su tuo pačiu vyru drauge sukūrė? Tikriausiai numestas auklei ar močiutėms“. Pareiškėjos teigimu, šiais teiginiais yra žeminama jos garbė ir orumas, pažeidžiama teisė į privataus pobūdžio informacijos apsaugą.

Skunde Pareiškėja taip pat nurodė, kad publikacijoje neteisėtai, be jos žinios ir sutikimo, panaudotas jos atvaizdas ir privataus pobūdžio informacija, kuri buvo paskelbta asmeniniame Pareiškėjos socialinio tinklo *Facebook* profilyje. Pareiškėja teigia, kad aplinkybė, jog ji pasidalino savo privataus gyvenimo informacija ir savo atvaizdu asmeninėje socialinio tinklo paskyroje, jokiu būdu nereiškia jos leidimo ir (ar) sutikimo, jog ši informacija būtų naudojama viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų.

Pareiškėja tvirtina, kad skundžiamoje publikacijoje jos atvaizdas, vardas ir privataus pobūdžio informacija yra neteisėtai integruoti į išgalvotą, su ja nesusijusį turinį. Įvertinus publikacijos kontekstą ir konkrečius ginčo teiginius, Pareiškėja mano, kad skaitytojui sudaromas įtaigus įspūdis neva ji neatlieka (netinkamai atlieka) motinos pareigas, nepraleidžia pakankamai laiko su vaiku, rūpinasi tik savo pačios poreikių patenkinimu, „gyvena sau“, jos sūnus yra „numestas“ nežinia kam. Pasak Pareiškėjos, publikacijoje yra įtaigiai kuriamas psichologinis neatsakingos, nerūpestingos ir nemylinčios mamos portretas, iliustruojant jį Pareiškėjos atvaizdu ir viešai bei spekuliatyviai, be kokio faktinio pagrindo „nagrinėjant“ Pareiškėjos gyvenimo būdą, charakterį, bruožus ir asmenines savybes.

Pareiškėja pažymėjo, kad niekada nebuvo sutikusi skundžiamoje publikacijoje jos gyvenimo būdą „analizuojančios“ ir ją „mokančios“ psichologės, kuri, neturėdama jokių objektyvių ir teisingų duomenų, savo pateiktu vertinimu Pareiškėjai priskiria gerai moralei prieštaraujantį elgesį, smerkiamą didžiosios dalies visuomenės (neatsakingą motinystę).

Skunde Pareiškėja teigia, kad jos atvaizdas, vardas ir privataus pobūdžio informacija yra panaudoti siekiant pritraukti kuo daugiau skaitytojų, siekiant komercinės naudos, t. y. iš esmės komerciniais tikslais – reklamuojant skundžiamą publikaciją. Pareiškėja atkreipė dėmesį, kad „Agnė Jagelavičiūtė“ iš esmės yra jos sukurtas ir naudojamas prekės ženklas. Būtent šiuo vardu ir gera jo reputacija yra pagrįstas Pareiškėjos vystomas verslas, dėl šio vardo Pareiškėja gauna darbo bei kitus komercinius pasiūlymus. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, Pareiškėja mano, jog viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) pažeidė jos teisę į vardą ir atvaizdą kaip hibridinę Pareiškėjos teisę.

Pareiškėja prašo: 1) nustatyti, kad skundžiamoje publikacijoje paskelbti teiginiai „Savaitgalį į kiną su vyru Mantu Volkumi išėjusi garsioji stilistė savo poelgiu parodė <...>, jog motinos bei tėvo pareigos gali šiek tiek palaukti“, „Vilnietyje psichologė-psichoterapeutė Žydrė Arlauskaitė tvirtino, kad porai pabūti tikrai dviese yra naudinga, jeigu kūdikį auginanti motina su vaiku praleidžia labai daug laiko ir pavargsta. Tačiau A. Jagelavičiūtė – ne iš tokių“, „Agnė nėra pervargusi nuo motinystės rūpesčių. O ėjimas į kiną tebuvo jos, o ne vaiko poreikio patenkinimas. O vaikas visgi turėtų būti svarbiau net ir už puikiausią kino juostą!“, „Argi vaikas turi augti sau, o motina gyventi sau? Toks įspūdis susidaro ir iš A. Jagelavičiūtės lakstymų po kino teatrus, vakarėlius, televizijos laidas“, „<...> o kur vaikas, kurį su tuo pačiu vyru drauge sukūrė? Tikriausiai numestas auklei ar močiutėms.“ Pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 36 dalį, 3 straipsnį, 5 straipsnį, 13 straipsnio 3 dalį, 14 straipsnį, 22 straipsnio 8 dalį ir 51 straipsnio nuostatas; 2) įspėti UAB „Lrytas“ dėl minėtų nuostatų pažeidimo; 3) paskelbti priimtą sprendimą Žurnalistų etikos inspektoriatui tarnybos interneto svetainėje.

Tirdamas Pareiškėjos skundą, žurnalistų etikos inspektorius raštu kreipėsi į UAB „Lrytas“, prašydamas pateikti viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) poziciją dėl Pareiškėjos skundo argumentų ir galimybės užbaigti skundo tyrimą taikiai susitarimu.

Paaiškinimą dėl Pareiškėjos skundo pateikė UAB „Lrytas“ įgaliota atstovė advokatė Asta Bajorienė. Ji nurodė, kad publikacijos pavadinimas buvo redaguotas, žodį „pamokė“ keičiant į „patarė“. Advokatė paaiškino, kad skundžiama publikacija buvo parengta atsižvelgiant į vienos mamos, pasivadinusios pseudonimu – Lilija K., atsiųstą laišką, kuris buvo publikuotas 2015-07-21 interneto portale lrytas.lt rubrikoje „Bendraukime“ pavadinimu „A. Jagelavičiūtės nuotrauka internete sukėlė „supermamos“ įtūžį“. Anot UAB „Lrytas“ atstovės, skaitytojos pasipiktinimą ir visuomenės susidomėjimą sukėlė pačios Pareiškėjos *Facebook* paskyroje patalpinta nuotrauka, tačiau ginčijamoje publikacijoje nuotrauka, A. Bajorienės teigimu, nebuvo skelbiama. Advokatė paaiškino, kad skaitytojos laiško pagrindu buvo parengtas psichologės-psichoterapeutės Žydrės Arlauskaitės komentaras, išsakyta nuomonė, įžvalgos, bendri pastebėjimai ir tam tikra kritika.

UAB „Lrytas“ įgaliota atstovė atkreipė dėmesį į tai, kad skundžiamoje publikacijoje nėra (ir niekada nebuvo) pateikta Pareiškėjos nuotrauka iš socialinio tinklo Facebook. Pasak A. Bajorienės, publikacijoje skelbiama fotografo J. Stacevičiaus nuotrauka, kuri buvo daryta viešojoje vietoje Viktorijos Jakučinskaitės vestuvių metu, todėl Pareiškėjos sutikimas nei fotografuoti, nei nuotrauką publikuoti nebuvo reikalingas (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – LR CK) 2.22 straipsnio 2 dalis), taigi, Pareiškėjos argumentas dėl teisės į atvaizdą pažeidimo, advokatės įsitikinimu, laikytinas nepagrįstu.

Advokatė pažymėjo, kad nėra viena subjektinė teisė, taigi ir teisė į privatų gyvenimą, nėra absoliuti, o LR CK 2.23 straipsnio norma numato išimtį, leidžiančią rinkti ir skleisti informaciją apie viešą asmenį. Pripažįstama, kad vieši asmenys taip pat turi teisę į privatų gyvenimą, tačiau ne tokia pat apimtimi kaip privatūs asmenys. UAB „Lrytas“ atstovė pabrėžė, kad atsižvelgiant į tai, jog viešas asmuo savo padėtį visuomenėje išsikovoja iš dalies būtent dėl visuomenės dėmesio jam, visuomenė teisėtai ir pagrįstai suinteresuota žinoti apie tokius asmenis daugiau nei apie privačius. Todėl LR CK skirtingai reglamentuoja privataus ir viešo asmens privataus gyvenimo apimtį ir jo gynimą. A. Bajorienė nurodė, kad viešas asmuo negali pretenduoti į tokį pat privataus gyvenimo gynimą kaip ir privatus asmuo. Advokatė atkreipė dėmesį, jog *ex officio* vieši asmenys – dėl savo

einamų pareigų, veiklos ar visuomeninės padėties nuolat ją dominantys (politikai, kiti valstybės ir savivaldybių pareigūnai, žymūs menininkai, aktoriai, verslininkai, sportininkai ir pan.) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) 2001-05-30 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-560/2001). Advokatė pabrėžė, kad įstatymų leidėjas nustato, jog įstatymas nevienodai užtikrina asmeninio gyvenimo neliečiamumo ribą skirtingo socialinio reikšmingumo asmenims.

UAB „Lrytas“ atstovė nurodė, kad asmens teisė į privatų gyvenimą visuomenės informavimo priemonėse ginama, kai nustatoma šių reikšmingų aplinkybių visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra būtent apie Pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant visuomenės intereso.

UAB „Lrytas“ laikosi pozicijos, kad Pareiškėja dėl savo veiklos, taip pat nuolat viešai reiškiamos nuomonės bei komentarų įvairiais visuomenės gyvenimo klausimais pagrįstai domina visuomenę ir yra priskiriama viešųjų asmenų kategorijai, kurie nesinaudoja tokiais pačiomis asmens teisės į privatų gyvenimą gynimo ribomis. UAB „Lrytas“ atstovės teigimu, pačios Pareiškėjos elgesys turi įtakos teisės į privatų gyvenimą, o tiksliau – paties privataus gyvenimo turinio apimčiai. A. Bajorienė pažymėjo, kad skelbdama asmeninę informaciją socialinių tinklų svetainėse, visuomenės informavimo priemonėse Pareiškėja susiaurina ir sukuria potencialias galimybes susiaurėti jos valdomos informacijos apie ją pačią apimčiai, kartu susiaurindama ir savo privataus gyvenimo ribas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, UAB „Lrytas“ laikosi pozicijos, kad Pareiškėjos argumentas dėl teisės į privatų gyvenimą pažeidimo yra teisiškai nepagrįstas.

Advokatė paaiškino pabrėžė, kad ginčijamos publikacijos atsiradimą sąlygojo skaitytojos Lilijos K. atsiųstas laiškas redakcijai, publikuotas 2015-07-21 interneto portale lrytas.lt rubrikoje „Bendraukime“ pavadinimu „A. Jagelavičiūtės nuotrauka internete sukėlė „supermamos“ įtūžį“, kuriame skaitytoja išreiškė nepasitenkinimą vaikų auklėjimo klausimais, pamačiusi Pareiškėjos įkeltą nuotrauką *Facebook* paskyroje. UAB „Lrytas“ atstovės teigimu, skaitytoja išreiškė savo nuomonę, kritiką Pareiškėjos atžvilgiu, pasidalino savo vaikystės prisiminimais, o šios publikacijos komentarų gausa, anot advokatės, tik patvirtina, kad daugelis skaitytojų turėjo savo nuomonę dėl aprašomos situacijos ir ją reiškė. Advokatės nuomone, skaitytojų komentarai parodo, jog vaikų auklėjimo temos ir klausimai dabartinėje visuomenėje yra vertinami skirtingai, tačiau yra itin aktualūs.

UAB „Lrytas“ atstovės teigimu, tuo tikslu ir buvo parengta ginčijama publikacija su specialisto įžvalgomis, kritika, situacijos analize: „<...> Jeigu vaikas anksčiau nebuvo paliktas su kitu žmogumi, jam gali būti šokas. Todėl mama turėtų susivokti, kokie vaiko poreikiai, ar jis gali atsitraukti nuo jos, jeigu ši su juo buvo nuolatos? Pirmiausia reikia jį pratinti palikti su močiute ar aukle nors po kelias minutes, vėliau – ilgiau. Ir tik tada spręsti, ar galima nuo vaiko atsitraukti porai valandų, pusdieniui“, - patikino psichologė-psichoterapeutė“. Advokatė pažymėjo, kad vertinant publikaciją turi būti vertinamas visas publikacijos kontekstas, o ne paskiros jos dalys ar sakiniai, kas reikštų, kad išėmus juos iš konteksto, jie neatspindėtų tikrosios publikacijos minties ir pačios temos. A. Bajorienė paaiškino, kad skundžiamoje publikacijoje pateikiamas ir jos autoriaus situacijos matymas, tačiau nesutinka, jog buvo paskleistos žinios, faktai, o ne nuomonė. UAB „Lrytas“ atstovė sutinka su Pareiškėja, kad nuomonės ir žinios atribojimo pagrindas yra tai, ar pateikiamą informaciją galima patikrinti įrodymais taikant tiesos (netiesos) kriterijų, t. y. žinia yra ne vertinamojo, bet konstatuojamojo pobūdžio informacija, tačiau informacijos pobūdis turi būti vertinamas pagal visą publikacijos kontekstą, lingvistines konstrukcijas, minčių dėstymo eigą ir formą, publikavimo būdą ir vietą, publikavimo aplinkybes ir pan.

Advokatė nesutinka, kad ginčijamas teiginys „Savaitgalį į kiną su vyru Mantu Volkumi išėjusi garsioji stilistė savo poelgiu parodė <...>, jog motinos bei tėvo pareigos gali šiek tiek palaukti“ priskirtinas žinios kategorijai, nes skirtingi žmonės, sprenddami, ką parodė Pareiškėjosėjimas į kiną, šią situaciją vertintų skirtingai. UAB „Lrytas“ atstovė nurodė, kad šis teiginys atitinka

tikrovę, nes tuo metu, kai Pareiškėja buvo kine ji nebuvo su vaiku, todėl betarpiškai motinos pareigų tuo metu nevykdė.

Dėl teiginio dalies „Vilnietė psichologė-psichoterapeutė Žydrė Arlauskaitė tvirtino, kad porai pabūti tiktai dviese yra naudinga, jeigu kūdikį auginanti motina su vaiku praleidžia labai daug laiko ir pavargsta. Tačiau A. Jagelavičiūtė – ne iš tokių“ A. Bajorienė paaiškino, kad UAB „Lrytas“ įsitikinimu, vertinimas, ar Pareiškėja praleidžia daug, ar mažai laiko su savo vaiku, yra akivaizdžiai vertinamasis, nes visuomenė dėl to, kiek laiko reikėtų praleisti su vaiku, turi akivaizdžiai skirtingas pozicijas. Advokatė nurodė, kad, skundžiamos publikacijos autoriaus nuomone, Pareiškėja su vaiku praleidžia nelabai daug laiko, ir šį savo teiginį autorius pagrindžia toliau einančia publikacijos dalimi: „Ji labai daug energijos skiria konsultuodama merginas ir moteris stiliaus klausimais, dalyvaudama pramogų pasaulio renginiuose. Ši moteris nesėdi su kūdikiu ištisas paras namuose neiškišdama nosies į viešumą. Tad galima daryti prielaidą, kad Agnė nėra pervargusi nuo motinystės rūpesčių“. Advokatės teigimu, šio teiginio lingvistinė konstrukcija „galima daryti prielaidą“ rodo, kad tai subjektyvus autoriaus situacijos matymas, vertinimas, kurį autorius daro vertindamas visuotinai iš Pareiškėjos viešosios veiklos žinomus faktus.

Advokatės nuomone, tas pats pasakytina ir apie teiginį „Toks įspūdis susidaro ir iš A. Jagelavičiūtės lakstymų po kino teatrus, vakarėlius, televizijos laidas“. Pasak A. Bajorienės, teiginio lingvistinė konstrukcija „susidaro įspūdis“, rodo, kad autorius neteigia to kaip konstantos ar įrodyto fakto, bet pateikia savo nuomonę, koks įspūdis iš Pareiškėjos elgesio jam susidaro.

UAB „Lrytas“ įsitikinimu, tiek visuomenė, tiek žurnalistas turi teisę reikšti nuomonę apie įvairius visuomenės gyvenimo aspektus, vertinti viešųjų asmenų gyvenimą ir jų poelgius, kurie yra pačių asmenų išviešinti ir žinomi visuomenei, nes tokia yra visuomenės informavimo laisvės išraiška, kita vertus, susilaukti ne visada palankių vertinimų ar kritikos yra ir viešųjų asmenų viešumo kaina.

Pasisakydama dėl nuomonės raiškos formų priimtimumo, UAB „Lrytas“ atstovė atkreipė dėmesį į teismų praktiką, kurioje pripažįstama, kad viešasis asmuo privalo demonstruoti didesnę tolerancijos laipsnį žiniasklaidos dėmesiui, aštresnei kritikai (LAT 2001-05-14 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-529/2001).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, UAB „Lrytas“ prašo pripažinti Pareiškėjos skundą nepagrįstu.

Išnagrinėjęs Pareiškėjos skundą Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų laikymosi požiūriu, žurnalistų etikos inspektorius

nustatė:

Pareiškėja skundžiasi dėl visuomenės informavimo priemonėje pažeistos savo teisės į atvaizdą ir privatų gyvenimą, pažemintos garbės ir orumo.

Nors teismų praktikoje šios asmeninės neturtinės teisės yra atribotos ir ginamos kaip savarankiškos konkrečiam asmeniui priskiriamos vertybės, jos gali būti tarpusavyje ir susijusios: pažeidus vieną jų, gali būti konstatuojamas ir kitos teisės pažeidimas. Tiek Lietuvos Respublikos Konstitucija, tiek visuomenės informavimo sritį reglamentuojantys teisės aktai bei jų taikymas praktikoje glaudžiai sieja asmens garbę ir orumą su jo privačiu gyvenimu. Konstitucijos 22 straipsnyje teigiama, kad įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į žmogaus asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, *kėsintis į jo garbę ir orumą*. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 45 dalyje privatus gyvenimas apibrėžiamas kaip asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro asmens gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias asmuo naudoja savo ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, taip pat asmens psichinė ir fizinė neliečiamybė, *garbė ir reputacija*, slapti asmeniniai faktai, asmens fotonuotraukos ar kiti atvaizdai, asmens sveikatos informacija, privatus susirašinėjimas ar kitoks susižinojimas, asmens pažiūros, įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus.

Pažymėtina, jog žmogaus garbė ir orumas, skleidžiant apie jį žinias, yra ginami, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios yra apie konkretų asmenį (pareiškėją); 3) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės; 4) faktas, jog paskleistos žinios žemina asmens garbę ir orumą. Pažymėtina, kad žeminančia asmens garbę ir orumą žinia laikoma tikrovės neatitinkanti, diskredituojanti asmenį informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį buityje, šeimoje, viešajame gyvenime, nesąžiningą visuomeninę, komercinę veiklą ir pan.

Nuomonės skleidimo atveju žmogaus garbė ir orumas gali būti pažeisti, kai asmuo apibūdinamas užgauliai, nepadoriai, iš jo tyčiojamasi, nuomonė reiškiamą nesąžiningai. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 36 dalyje nustatyta, kad nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipian faktų ir duomenų. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 84 dalis nustato, jog žinia – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys.

Teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso.

Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog rengiant ir platinant viešąją informaciją, privaloma užtikrinti žmogaus teisę į privataus pobūdžio informacijos apsaugą. Informaciją apie privatų gyvenimą galima skelbti, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus, tik jei tas žmogus sutinka (Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 2 dalis), o jei tokio sutikimo nėra, tuomet tik tais atvejais, kai ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas, kai informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą, taip pat kai informacija apie viešojo asmens privatų gyvenimą atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias privataus šio asmens gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes (Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 3 dalis).

Pareiškėjos skundo kontekste pažymėtina, kad dėl informacijos paskleidimo būdo, ypač kai tikrasis informacijos turinys – siekiamas perduoti pranešimas – tampa aiškus tik vertinant jos visumą, kontekstą ir panašias aplinkybes, ne visais atvejais įmanoma atriboti teiginius, kurie pažeidžia asmens garbę ir orumą, nuo teiginių, kuriais pažeidžiamas asmens privatumas. Tokie teiginiai gali sutapti. Taigi nagrinėjamu atveju svarbus ne tik ginčo informacijos turinys, bet ir jos forma, tonas, emocinė funkcija, pranešimas, kurį siekta komunikuoti.

Ginčo objektu esantys teiginiai „Savaitgalį į kiną su vyru Mantu Volkumi išėjusi garsioji stilistė savo poelgiu parodė <...>, jog motinos bei tėvo pareigos gali šiek tiek palaukti“, „Vilnietė psichologė-psichoterapeutė Žydrė Arlauskaitė tvirtino, kad porai pabūti tiktai dviese yra naudinga, jeigu kūdikį auginanti motina su vaiku praleidžia labai daug laiko ir pavargsta. Tačiau A. Jagelavičiūtė – ne iš tokių“, „Agnė nėra pervargusi nuo motinystės rūpesčių. O ėjimas į kiną tebuvo jos, o ne vaiko poreikio patenkinimas. O vaikas visgi turėtų būti svarbiau net ir už puikiausią kino juostą!“, „Argi vaikas turi augti sau, o motina gyventi sau? Toks įspūdis susidaro ir iš A. Jagelavičiūtės lakstymų po kino teatrus, vakarėlius, televizijos laidas“, „<...> o kur vaikas, kurį su tuo pačiu vyru drauge sukūrė? Tikriausiai numestas auklei ar močiutėms“ (išskyrus jų dalis „Savaitgalį į kiną su vyru Mantu Volkumi išėjusi <...> stilistė“ ir „Vilnietė psichologė-psichoterapeutė Žydrė Arlauskaitė tvirtino <...>“, kurios yra faktinė informacija, nekelianti ginčo dėl atitikimo tikrovei) yra laikytini nuomone, nes išreiškia subjektyvų, individualų, vertinamąjį požiūrį, kuriam tiesos ir tikrumo kriterijus netaikomas. Įvertinus šiuos teiginius darytina išvada, kad jie paskleisti su išankstine nuostata, išreiškia negatyvų, šališką požiūrį į Pareiškėją, jos privatų

gyvenimą. Atsižvelgiant į kontekstą, kuriame ginčo teiginiai buvo paskelbti, jie leidžia skaitytojams susidaryti nuomonę, kad Pareiškėja per mažai laiko skiria sūnui, labiau domisi savo pomėgiais, laisvalaikiu nei vaiko poreikiais. Tokiu būdu skaitytojams buvo įteigta, kad Pareiškėja yra neatsakinga, nerūpestinga motina. Moralės ir paprotinių normų laikymosi požiūriu tai yra diskredituojanti asmenį informacija, rodanti netinkamą motinos elgesį šeimoje, neatsakingą motinystę. Garbės ir orumo gynimo požiūriu tokia nuomonė yra užgauli, žeminanti moterį, kurios atžvilgiu pareiškta, lemia neigiamą visuomenės vertinimą. Be to, ginčo teiginiuose aptariamai išimtinai privataus, šeiminio Pareiškėjos gyvenimo aspektai, todėl viešas, negatyvus tokio gyvenimo komentavimas visuomenės informavimo priemonėje yra nesąžiningas, neetiškas ir nepateisinamas įsibrovimas į asmens privatų gyvenimą.

Nepaisant to, kad tokios Pareiškėjai nepalankios informacijos paskelbimą, kaip paaiškino UAB „Lrytas“ atstovė, sąlygojo Lilijos K. laiškas, viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) privalėjo laikytis įstatymų, reglamentuojančių visuomenės informavimo priemonių teisę rinkti ir skelbti informaciją apie asmens privatų gyvenimą, pareigą gerbti žmogų ir jo orumą. Pažymėtina, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) neturėjo jokios pareigos reaguoti į Lilijos K. laišką, o savo valia nusprendęs tai daryti, t. y., rinkti ir skelbti informaciją apie Pareiškėją, turėjo būti profesionalus ir apdairus, suvokti galimą atsakomybę už įsibrovimą į vidinius Pareiškėjos šeimos santykius, viešą jų komentavimą, negatyvų Pareiškėjos, kaip motinos, vertinimą ir tokio vertinimo publikavimą.

Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) kiekvienu atveju turi pasverti, ar problema gali būti plėtojama neatskleidžiant konkrečių detalių (LAT 2006-11-06 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-569/2006, LAT 2008-01-02 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008). Pažymėtina tai, kad skundžiamoje publikacijoje nagrinėjant vaikų auklėjimo temą, tik vienintelė Pareiškėja buvo pasirinkta kaip kritikos verta motina, jokių kitų konkrečiai įvardintų moterų santykis su vaiku, gyvenimo būdas bei privataus gyvenimo aplinkybės nebuvo kritikuojamos. Itin svarbu tai, kad pati Pareiškėja, nors ir pasirinkta kritikos objektu, tačiau nebuvo išklaudyta, jai nesuteikta galimybė išreikšti savo poziciją (kitokią nuomonę) dėl skundžiamoje publikacijoje aptariama tema ar nesutikti dėl šios temos viešo eskalavimo. Tai rodo, jog viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) ne siekė diskutuoti visuomenei reikšmingu klausimu, o tik pateikti vienpusišką, Pareiškėjai nepalankią informaciją. Skundžiamoje publikacijoje problemą analizuojanti psichologė-psichoterapeutė Žydrė Arlauskaitė jokių objektyvių duomenų apie Pareiškėją nepateikė ir negalėjo pateikti, nes Pareiškėjos nepažįsta, nėra su ja bendravusi. Nagrinėjamu atveju viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) pasirinktu informacijos pateikimo būdu suformavo visuomenės nuomonę apie Pareiškėją, kaip savo, o ne vaiko poreikius tenkinančią motiną. Iš to, kas išdėstyta, seka, kad skleidžiant ginčo teiginius buvo pasirinktas nesąžiningas, užgaulus saviraiškos būdas, kuris neturi objektyvaus pagrindo, prasilenkia su teisėtu informacijos, nuomonės sklaidos laisvės įgyvendinimu, todėl konstatuotina, kad paskleidžiant ginčo teiginius buvo pažeista Pareiškėjos garbė ir orumas (Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 2 dalis).

Negalima sutikti su viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „Lrytas“ argumentu, jog dėl savo veiklos, nuolat viešai reiškiamos nuomonės bei komentarų įvairiais visuomenės gyvenimo klausimais Pareiškėja pagrįstai domina visuomenę ir yra priskiriama viešųjų asmenų kategorijai, kurie nesinaudoja tokiomis pačiomis asmens teisėmis į privatų gyvenimą gynimo ribomis.

Asmens žinomumas ir asmens viešumas nėra tapačios sąvokos. Asmens viešumą sąlygoja jo vykdomos veiklos pobūdis (užimamos pareigos, įgaliojimai, priimamų sprendimų galia, reikšmė visuomenei). Pažymėtina, kad viešojo asmens sąvoka yra pateikta Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 73 dalyje. Šioje teisės normoje nustatyta, kad viešasis asmuo – valstybės politikas, teisėjas, valstybės ar savivaldybės pareigūnas, politinės partijos ir (ar) asociacijos vadovas, kuris dėl einamų pareigų arba savo darbo pobūdžio nuolat dalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje, arba kitas asmuo, jeigu jis turi viešojo administravimo įgaliojimus ar administruoja viešųjų

paslaugų teikimą arba jeigu jo nuolatinė veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams. Šioje teisės normoje aiškiai įvardytas asmenų priskyrimo viešųjų asmenų kategorijai požymis – asmens nuolatinė veikla turi turėti reikšmės viešiesiems reikalams. Tai reiškia, kad asmenų, atitinkančių šioje įstatymo normoje įvardytus požymius, veikla turi būti viešojo (visuomenės) intereso arba reikalo objektas. Pareiškėja neatitinka šių viešojo asmens kriterijų: neturi viešojo administravimo įgaliojimų, neadministruoja viešųjų paslaugų teikimo, nedalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje, jos veikla nedaro jokios įtakos viešiesiems reikalams. Tai, jog asmuo yra žinomas atitinkamai visuomenės daliai dėl savo kokios nors veiklos, kuri nėra susijusi nei su viešojo administravimo įgaliojimų įgyvendinimu, nei su viešųjų paslaugų teikimo administravimu, nei su kitais viešaisiais reikalais, Visuomenės informavimo įstatymo taikymo požiūriu nesuteikia pagrindo laikyti tokį asmenį viešuoju (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-05-07 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-1198/2012).

Nagrinėjamu atveju informacija apie Pareiškėjos privataus gyvenimo aplinkybes nepadėjo atskleisti įstatymų pažeidimų ir nebuvo pateikta viešai nagrinėjant bylą. Taigi skelbiant privataus pobūdžio informaciją apie Pareiškėją buvo reikalingas jos sutikimas. Nekyla ginčo, kad tokio sutikimo Pareiškėja viešosios informacijos rengėjui (skleidejui) UAB „Lrytas“ nebuvo davusi.

Sprendžiant, ar buvo pažeistas asmens privatumas, neturi reikšmės, ar apie jį paskleisti teiginiai yra teisingi, tikslūs, svarbu yra tai, kad jie yra apie žmogaus asmeninį ir jo šeimos gyvenimą. Nagrinėjamu atveju informacija apie Pareiškėjos laisvalaikį, pomėgius, gyvenimo būdą, santykius su šeimos nariais yra jos privataus gyvenimo dalis, todėl tokią informaciją galima rinkti ir skelbti tik jai sutikus. Lietuvos kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad privataus gyvenimo apsauga reiškia ir tai, jog asmuo turi teisę pats spręsti, kokią informaciją apie savo privatų gyvenimą ir kiek jos, taip pat kuriam tikslui atskleisti viešai (LAT 2008-02-02 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008).

UAB „Lrytas“ argumentas, jog pačios Pareiškėjos elgesys turi įtakos teisės į privatų gyvenimą apimčiai, nes skelbdama asmeninę informaciją socialiniuose tinkluose, visuomenės informavimo priemonėse, Pareiškėja susiaurina ir sukuria potencialias galimybes susiaurėti jos valdomos informacijos apie ją pačią apimčiai, kartu susiaurindama ir savo privataus gyvenimo ribas, nepašalina pareigos gauti Pareiškėjos sutikimą tolimesniam jos privataus gyvenimo dalį sudarančios informacijos viešinimui. Aplinkybės, kad Pareiškėja socialiniuose tinkluose skelbia asmeninę informaciją, kad tokia informacija buvo skelbiama visuomenės informavimo priemonėse, nėra pakankamos išvadai, kad dėl ankstesnio bendravimo su žiniasklaida ji prarado privatumo, garbės ir orumo apsaugos galimybes (LAT 2012-11-15 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-481/2012).

Asmens atvaizdas (nuotraukos) taip pat yra jo privataus gyvenimo dalis (Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 45 dalis). Sprendžiant, ar buvo pažeista Pareiškėjos teisė į atvaizdą, pažymėtina, kad nepriklausomai nuo to, ar skundžiamai publikacijai iliustruoti buvo panaudota Pareiškėjos nuotrauka, kurią ji pati buvo įkėlusį į savo paskyrą socialiniame tinkle *Facebook*, ar viešosios informacijos rengėjas (skleidejas) ją gavo iš kitų šaltinių, svarbu yra tai, kad Pareiškėjos nuotrauka (atvaizdas) gali būti atgaminamas, demonstruojamas, publikuojamas tik jos pačios sutikimu. Viešosios informacijos rengėjo (skleidejo) atstovės argumentas, jog nagrinėjamu atveju ginčo nuotrauka buvo daryta viešoje vietoje kito asmens (V. Jakučinskaitės) vestuvių metu, todėl remiantis LR CK 2.22 straipsnio 2 dalimi Pareiškėjos sutikimas nei fotografuoti, nei nuotrauką publikuoti nebuvo reikalingas, yra nepagrįstas. Pažymėtina, kad ši išimtis, nėra absoliuti, nes asmens nuotraukos (jos dalies), padarytos net ir viešoje vietoje, negalima demonstruoti, atgaminti ar parduoti, jeigu tai pažemintų asmens garbę, orumą ar dalykinę reputaciją (LR CK 2.22 straipsnio 2 dalis). Nagrinėjamu atveju aplinkybė, kad buvo fotografuota viešoje vietoje, vertintina kaip nepakankamas pagrindas Pareiškėjos teisei į atvaizdą apriboti. Iš pirmiau aptartų argumentų matyti, kad UAB „Lrytas“ publikavo Pareiškėjos nuotrauką, iliustruodamas jos garbę ir orumą žeminančią, privatumą pažeidžiančią publikaciją.